

Molt més jalós d'el cor que de tot santuari,
 Deu preferex fer d'ell son assento ordinari.
 Quand voltros sereu purs, entrau en los llocs
 [sants]

Y alegres entonau aquells divinos cants.

Voleu placar de Deu la justícia irritada;
 No eus presenteu altius y cara descarada.
 Tallau aquets cabells tan llargs y tan galants
 Que distreuen los ulls de tots los circonstants.
 Aplausos no serqueu per medi d'olors vanas,
 Evitau igualment las modas tot mondanas;
 Procurau agradar per vostros bons costums,
 Y no per los vestits, las olors o perfums.
 Una virtut constant, en tot perfeta y pura,
 Es y será en tot tems la major hermosa.

De por qu'algún objecte eus tengule dissipads.
 Teniu sempre els sentids a la llei subjectads.
 Mostrau-vos tant modets qu'els qui vos veuran
 [cregulens]
 Que Deu está present y axí lo regoneguen;
 Y que cadú mogud d'un tal reculliment,
 Es prostie devant Ell y l'adorie humilment.

Qu'un cant precipitad, sens orde y sans me-
 [sura]
 No lo confongue tot, semblant al qui murmura;
 Per un motiu de fe vos sien respectads
 Adhuc els menors mots que Deu vos ha dictads.
 Observau en el cant de fer alguna pausa,
 Qu'es útil al cantor y un gran efecte causa;
 Perque li dexa l'temps de poder respirar
 Y també dona al cor lloc de poder gustar.
 Meditant, l'esperit las veritats sagradas
 Que la llengua ha cantat en diferents tonadas.

Pero no useu tampoc d'un to lento y pesad,
 Y no desfigureu ab un cant prolongad.
 Un aire que ha d'esser alegre en sa cadencia;
 No poseu ab els sons la vostra complacencia.
 Posau y mediteu en vostro esperit
 De tots los mots que deis la forsa y el sentit.

No aneu ab grans clamors, quant menos agra-
 [dables]

A tots los assistents fer vos insuportables,
 Ni doneu en el cant un aire afeminad.
 Sercar en ell l'aplaus es una vanidad;
 Semblant vot es mestot a Deu abominable.
 Aquet Señor no dona oídio favorable
 Sino a n'aquell gemeg o crid interior
 Y als sospirs d'un cor pur penetrad de dolor.

No fassau quand cantau, qu's lletg per qui eu
 [repara,

Conforsions de boca, o bé gestos de cara;
 De cantar gorga plena evitau igualment,
 D'ahont prové suvint aquell gran muglment
 Qu'en los temples sagrads a sentir sol donar-se;
 No es a forsa de crids que Deu ha d'aplar se.

Ni té Ell necessitat d'aquets tan grans cla-
 [mors,

El qui reina en el Cel rodad de respandors,
 Nos sent perfectament desd'el trono qu'habita
 Sens el renou de veus que masse ardor excita.
 Sacerdots de Baal, vosaltres redoblaui
 Els crids per un Deu sord que vanament cridaui.

Que l'unió de veus en los ánimos rectes
 Y en los cors ben unids demostrie iguals afectes;
 Cada lloc diferent té el seu rito de guardar,
 A los usos rebuts un s'ha d'acomodar.
 Seguint exactament en el curs de l'añada
 Tot lo que trobara prescrit cada diada.

En los temples de Deu els debats,
 Sobr'un rito dubtós no siau obstinads;
 Si veis algún error que sia correctible,
 Corregiu lo tot d'una en quant vos sia possible;
 Pero si el major nombre es posa a contradir,

Tot sols a tot un chor no aneu a resistir.
 Dexau faltar los tots, qu'en sie notable;
 Per conservar la pau a Deu es agradable.
 Quan després d'algún tems se serán aplacads,
 Fer los veure podreu qu'ells anaven errads;
 Mostrand vostro parer ab prudencia y cordura,
 Els forsareu a tots d'amar vostra dolsura.

Ditxós el que segueix aquestas lleis ab zel
 Y ja, desd'aquet mon, imita lo del Cel.
 1808.

COSES DE LA TERRA

«Colligit fragmenta...ne parcaant».

En Llorençet o En Roig de Rafal

Amb aquets noms el coneixia se gent des po-
 ble, a n'En Llorenç Villalonga i Pons, natural
 d'Alaió, glosador fi per gloses de cas pensat.
 En fe, que sapiguem, un esquadró d'estampa-
 des, sobre la Mare de Deu del Toro i que publi-
 carem mes endavant, si Deu vol, i un altre papé
 sobre La Mort i Passió de N. S. Jesucrist.

Les estampá dues vegades: se primera a Ma-
 hó el 1884, a s'Imprenta d'En Bernad Fábregues,
 carrer Nou, 25; i saltre a Ciutadella l'any 1889,
 essent molt conegudes i sabudes, per se gent gran
 de per el camp.

A n'aquest paper imprés qui n'hi ha cincuan-
 ta, posarém no mes que ses 27 primeres, deixant
 ses damés qui tractan d'altre asunto per quau po-
 guém reunir datos d'ell i ferné historia.

«Senyor Deu meu, voldria
 que m donassi potestad,
 per poré arreglar un glosat
 i escriure'l en poesia,
 i d'eczempla serviria
 a se gent de tendre edad,
 per aná a Missa algún die
 que un cristiá está obligat».

Si m'ho concediu, Senyó
 de Vos quedaré, content
 i será es meu fonament
 de la Mort i Passió
 que s se cosa milló
 per convertí un penitent,
 fe bona confessió
 i després rebre'l Sagrament.

Aquí comensa es meu sermó,
 qui te gust el pot sentí;
 an gloses vull esclari
 part de la Mort i Passió,
 puis, per tot explicar-ho
 amb un glosat, no es a tí,
 assó ja s diria tení
 un cap com Salomó.

Lo que vos puc explicá
 es lo poc que he sentit di-
 i per aná a Missa pot servi-
 a tot homo cristiá
 i en ella veureu esclarí,
 tot lo que Cristo passá,
 desde es die que va vení
 fins es die que s anená.

Si hau sentit pedricá
 que hi ha una font de Jacob
 i que Cristo passant i aprop-
 ses mans s hi va rentá,
 i ses virtuts que hi va deixá

jo dins libres no les trop;
 mirau-vos be'l Sacerdot
 porque are lo mateix ferá.

VI
 Quan dins l'Esglesia entrareu,
 recordau-vos que sou cristiá;
 que ho sou i heil morireu,
 encare que ho volgueu negá,
 que la senyal que vos van posá
 en res vos l'eborrareu;
 es que l'aigua del riu Jordá
 deixa un do qui no se veu.

VII
 Dins l'Esglesia ajonellat
 feis un acte de contrició
 i de cor demenau perdó
 a Deu que vos ha creat;
 es a Cristo nostro Senyó
 que los jueus han enclavat
 i Ell la sang ha derramat
 per la nostra salvació.

VIII
 En ne sortí el sacerdot
 quan s acostí a l'altá
 mira que has de pensá
 que'l Montí calvari es prop
 i que l'altá representa'l lloc
 ahont lo varen crucificá;
 qui mor per altres salvá
 an el mon, ja no fa poc.

IX
 El sacerdot ja revestit
 al mateix Cristo representa
 i la Missa es un eczempla
 de tot lo que ha succet;
 Jesús, quan era peit
 se mare l'presentá'l temple;
 si amb assó penses sempre
 de se Missa treurás profit.

X
 Quan se Missa s'ha comenzad
 tu diras se Pecidora
 i posarás per intercessorora
 a la santíssima Trinidad.
 O Verge i gran Senyora
 me pesa d'haver pecat
 vos sou Mara misericordiosa
 tingueu p r noltros pietat.

XI
 Quan glerán es missal
 a le dreta de l'altá
 totduna dret l'has de posá
 senyaut é per lo senyal;
 pensa amb el judici final
 que Deu t'ha de judicá
 i que se Missa així molt val,
 i que ningu la pot comprá.

XII
 Aquí s'Evangelia es dirá
 que s una gran lliçó,
 es tota se llei del Senyó,
 que a los deixebles dona,
 que l'anassin a pedricá
 per tot el mon sens temó;
 i tot homo qui vos creurá
 tendrá segura salvació.

XIII
 Quan s'Evangelia s'heuré acabat
 estarás amb devoció
 dirás es Credo amb atenció
 si es pares t'han ensenyad,
 mes si ets un desgraciad,
 que no sapis s'obligació
 demanava a n'el Senyó
 que perdoni el teu pecat.

XIV
 A n'el Santus, jo no tenc cor
 de dí tot lo que va passá;
 assó heuria d'está
 tot escrit ab lletres d'or,
 de quan a Jerusalem entrá
 qui los carrés s'enemá
 d'olivera pauma y llor.

XV
 A Vos Verge pladosa
 qui vos havia de dí,
 quan a Jerusalem va tení
 una entrada magestuosa,
 que tan prest hagués de morí
 an mori tant afrentosa,
 i que a n'aquella cara hermosa
 tothóm l'hagués d'escopi?

XVI
 Així que voldrán alsá Deu
 has d'esta ajonellat
 i dirás cap inclinad
 perdonau-mé, Pare meu;
 així li donás s'honor seu
 que a la Creu se l'ha gonyat;
 tres hores estigué enclavat
 segons ho diu San Mateu.

XVII
 Quan el Galze veurás alsá
 pensa que s la sepultura
 i que com a altre criatura
 a Cristo van enterrá
 per e beure li van doná
 un galze d'amargura;
 porque sigui la dulçura
 de tot homo cristiá.

XVIII
 Judas fou el malvat
 i de cor el mes dolent;
 el seu Mestre ha entregat
 a n'aquella mala gent
 i cast al Mateix moment
 va morí desesperat;
 are está condemnat
 i ciemerá eternament.

XIX
 Ves a fer companyia
 Judas, a Pons Pilat
 qui a mori ha sentenciad
 a qui causa no tenia;
 Herodes n'vindrá un die
 a cremá a n'el teu costat
 qui abans de mori ja tenia
 el seu cos de cucs menjat.

XX
 Com no havia de tení
 Mare, el cor atrevessat
 quan van veure el vos ro fi
 amb una corda lligat
 i creu al coll carregat
 amenan-lo a mori
 per mes afirona tení
 un lladre a cada costat.

XXI
 Mare mia no ploureu
 vos va dí el mateix fi
 que fa estona ja sabeu
 que jo havia de mori,
 i per ses profecías cumplí
 doná se vida en Creu;
 Mare mia are lindreu
 a Joan per vostre fi.

XXII
 Cristo quedá desemparrad
 de los deixebles i se mare
 i aquella gent enrebiada
 pronta el tingueran enclavat;
 i per e mes crueldad
 li donaren se lliensada
 i en gran veu qui retronava
 se vida hagué acabat.

XXIII
 Ay germans quina tristó
 quan Cristo va havé expirat,
 els habitants d'aquella ciutat
 van caure de retgiró,
 el sol perdé se respandó
 com si el mon hagués acabat
 el bon lladre en fou salvat
 porque li demená perdó.

XXIV
 Quan s'escripsá el sol
 tot el mon va tremolá,
 abres terra i la má
 tat quedá vestit de doi;
 devuit sigles ja fa
 que Jerusalem no te cansol,
 i ho pot creure qual se volí
 que ni en té, ni entendrá.

XXV
 Tot estava profetissat
 que així havia de succet;
 si Adán no hagués pecat
 ningú havia de mori;
 però, de dins el seu jardí
 va menjá del fruit vedat,
 i assó la causa es estat
 Que Jesucrist va vení.

XXVI
 Cristo, puis quedá enterrat,
 fou se darrera funció
 de lo que en la Mort i Passió
 essent Homo ha passat;
 després d'havé resuscitat
 fou Deu triunfadó;
 ves cristiá i deman perdó
 que Ell perdona de bon grat.

XXVII
 Cristo fins are es estat
 subjecta a la seva mare
 i també a n'el seu pare
 qui al mori lo ha enviat;
 ja sebrás idó desde are
 que los tres forman un cap,
 i si vols se cosa clara
 passa a la eternidad.

224 HISTORIA DE MENORCA, POR ARMSTRONG

Sin embargo, yo sé de buena tinta que en el día de Navidad de 1741, se bebieron los soldados y marineros de San Felipe en dichas casas, no menos de 864 galones de vino. Pero hay que observar que en el puerto había una escuadra de buques de guerra en aquel tiempo, y dos regimientos estaban acuartelados en el castillo y en el pueblo.

Una costumbre singular de estos isleños acude a mi memoria. Todos los marinos que tienen esposa, se ponen de acuerdo con ellas y con sus amigos antes de emprender su viaje, de hacer alguna señal que distinga su barco a su regreso.

Tan pronto como el buque con la bien conocida señal se acerca a la playa, los amigos visitan a la señora dándole noticias del regreso de su esposo, y después se apresuran a ir al puerto para dar la bien venida a su amigo y le acompañan a su caaa.

El, halla a su esposa sentada a la puerta y ocupada en sus quehaceres domésticos, quien hace como que no le repara. A qui los amigos se despiden y el marino entra en su residencia y pronto es seguido por su esposa y luego se cierra la puerta. Esto es todo lo que resulta de la ceremonia.

Es lógico pensar que esta costumbre tiene su fundamento en los celos de los menorquines.

Las caricias de una joven pareja en su primera entrevista, después de una enojosa separación podría ocasionar algunas livianas emociones a un pueblo extremadamente inclinado a Venus; todo lo cual se evita procediendo con esa reserva. Además la bella tiene tiempo de poner sus cosas en orden para recibir a su esposo, por lo que, si fuese sorprendida, ésto podía tener muy desagradables consecuencias.

BIBLIOTECA DE «EL BIEN PÚBLICO» 225

En la época del Carnaval, en la cual hay baile en la mitad de las casas del pueblo, es común en nosotros que nos asociemos a su diversión; y somos siempre tratados con la mayor cortesía y distinción. Estamos sentados en el mejor sitio del aposento, somos obsequiados con vinos y dulces y la mujer de la casa nos invita a bailar.

Por nuestra parte, no dejamos de proceder, especialmente con las mujeres, con el más exquisito decoro, conducta altamente necesaria para todos aquellos que quieren evitar ofender la delicadeza de los Menorquines.

He hecho frecuente mención, en las precedentes cuartillas, de la carretera Real que conduce, por toda la extensión de la isla, desde el castillo de San Felipe a Ciudadela.

Cuando el coronel Kane fué nombrado teniente Gobernador de Menorca, bajo el mando del duque de Argill, que era en el año de 1712, primeramente aquel caballero concibió la idea de construir una nueva vía pues la antigua era apenas transitable.

En 1713, empezó a llevar a cabi su proyecto, y felizmente lo terminó en el año 1715.

La mayor parte de esta carretera tiene más de treinta pies de ancho. Va generalmente en línea recta, excepto cuando fué necesario cruzar a través de grandes colinas, para disminuir lo posible la pendiente.

La aguda roca fué cortada por igual, las subidas se hicieron fáciles y regulares; los sitios hondos fueron terraplenados, y se construyeron puentes sobre los pantanos y canales, en donde las inundaciones terrestres exigían un paso a las mismas.

Cuando los regimientos son relevados, lo que generalmente acontece en Abril y Mayo todos los